SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:9

av Nooshi Dadgostar m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:279 Personalförsörjning av det militära försvaret

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förtydligande om att möjligheten att bruka den förlängda värnplikten för tidigare yrkes- och reservofficerare t.o.m. 70 års ålder som regel inte bör nyttjas i fredstid och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Personalen är grunden för ett väl fungerande totalförsvar och för att samhället ska vara robust och fungera även under kriser. Att arbeta inom Försvarsmakten och vara en del av försvaret av Sverige ska vara ett yrke att känna stolthet över. Det är samtidigt ett arbete som innebär risker, både på hemmaplan i fredstid och under större övningar, internationella insatser eller annan skarp verksamhet. Yrket kräver också bortavaro från familjen under kortare och längre perioder vilket påverkar det egna privatlivet. Det är därför av största vikt att arbetsvillkoren inom Försvarsmakten är så bra som överhuvudtaget är möjligt, att säkerheten alltid tas på största allvar och att trakasserier och kränkningar alltid motarbetas. För att ha en långsiktigt stark försvarsmakt är det viktigt att myndigheterna kan behålla sin personal. Löner och villkor måste vara så bra att personalen vill och kan stanna i sitt yrke och inte av ekonomiska skäl tvingas att söka sig till en annan arbetsgivare. De som har lämnat av olika anledningar ska lätt kunna återvända om de så önskar.

I propositionen lämnas förslag om ändringar i lagen om totalförsvarsplikt och lagen om skydd för anställning för viss tjänstgöring inom totalförsvaret m.m. Vänsterpartiet hade önskat ett bredare helhetsgrepp kring personalförsörjningen av det militära försvaret. Nu lämnas en del frågor utestående, vilket är olyckligt. Det krävs därför ett

fortsatt arbete för att förbättra för Försvarsmaktens personal, självklart i nära samarbete med de fackliga organisationerna. Vi ser också fram emot vidare samtal mellan riksdagens partier om dessa frågor.

Förlängd värnplikt för tidigare yrkes- och reservofficerare

Propositionen föreslår förlängd värnplikt för före detta yrkesofficerare och reservofficerare. I dag är många av oss friskare längre upp i åldrarna och tidigare officerare har särskilt stora möjligheter att bidra med viktig kunskap och erfarenhet till totalförsvaret. Samtidigt omfattas redan alla medborgare av totalförsvarsplikten upp till och med 70 år. Vid höjd beredskap bör alla delta på det sätt som är mest lämpligt för den enskilde. Att tidigare officerare då tjänstgör med plikt som just officerare kan vara logiskt. I fredstid ska dock alltid frivillig anställning, som kan avslutas när den anställde så önskar, vara det som gäller.

Vänsterpartiet har tagit del av de synpunkter som Officersförbundet och Förbundet Reservofficerarna har lämnat i sina remissvar till SOU 2025:86. För att motverka risken för missbruk av ett förändrat regelverk föreslår vi att ett förtydligande görs.

Regeringen bör återkomma med ett förtydligande om att möjligheten att bruka den förlängda värnplikten för tidigare yrkes- och reservofficerare till och med 70 års ålder som regel inte bör nyttjas i fredstid. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Tidsbegränsade anställningar i Försvarsmakten

Vänsterpartiet anser att normen för anställningar på hela arbetsmarknaden ska vara att anställningen är tillsvidare och på heltid. Det ger en trygghet för alla som är anställda att veta att ens anställning inte tar slut vid en viss tidpunkt eller kan avslutas utan giltiga skäl. Att avskaffa visstidsanställningar och anställningar som är tidsbegränsade utan att ha specifika skäl för det är viktigt för Vänsterpartiet.

Lagen om vissa försvarsmaktsanställningar (2012:332) gäller för gruppbefäl, soldater och sjömän i Försvarsmakten. Lagen kom till i en annan tid än vad vi ser i dag, med ett annat säkerhetspolitiskt läge i vår omvärld och då Försvarsmakten under en tid minskat, inte som i dag då den står mitt i en tillväxtspurt. År 2010 lades värnplikten vilande och rekrytering till Försvarsmakten skulle göras på grunden av frivillighet och inte plikt. I dag är värnplikten tillbaka och behovet av att öka antalet anställda i Försvarsmakten är mycket stort. Det kräver både att rekryteringen ökar, att Försvarsmaktens olika yrken anses attraktiva och att de som redan är anställda vill och kan vara kvar i sitt yrke.

I lagen om vissa försvarsmaktsanställningar (2012:332) slås fast att gruppbefäl, soldater och sjömän i Försvarsmakten ska vara tidsbegränsat anställda, i minst sex år och högst åtta år. Den totala anställningstiden får uppgå till högst 16 år, varav högst 12 år som kontinuerligt tjänstgörande.

Detta gäller alla anställda gruppbefäl, soldater och sjömän, men framför allt anställda med lång teknisk erfarenhet där en anställning som avslutas ofrivilligt eftersom den anställde nått tidsgränsen kan få stora konsekvenser för arbetsplatsen. Ofta lyfts argument om fysiska krav fram för att anställningar ska ha en tidsgräns, men precis som för andra arbetsgivare måste Försvarsmakten kunna erbjuda de förändringar i anställningen som krävs om en anställd t.ex. på grund av sjukdom eller ökande ålder behöver andra

arbetsuppgifter. Det finns trots allt många olika typer av arbetsuppgifter i en så stor myndighet som Försvarsmakten, även på den enskilda arbetsplatsen. Det handlar om trygghet för de anställda, men också om att Försvarsmakten inte har råd att förlora viktig kompetens. Att personal med viktig erfarenhet går förlorad är ett enormt slöseri med resurser för en organisation som dessutom expanderar.

Vänsterpartiet anser att anställningar i första hand ska vara tillsvidareanställningar och i andra hand att arbetsgivaren ska möjliggöra ökad anställningstrygghet genom att omvandla tjänsten till en annan typ av anställning, t.ex. som civilanställd i stället för militär personal. Det är en uppfattning som bl.a. delas av Officersförbundet, som i sitt remissvar till SOU 2025:86 riktar skarp kritik mot att regelverket inte föreslås ändras.

Vänsterpartiet beklagar att regeringen inte föreslår någon förändring av det föråldrade regelverket. Vi menar att de tidsbegränsade anställningarna i lagen om vissa försvarsmaktsanställningar (2012:332) ska avskaffas i syfte att öka tryggheten för de anställda. Vi har även tidigare framfört dessa krav i vår motion *Personalfrågor i Försvarsmakten* (mot. 2025/26:199).

Bättre villkor för värnpliktiga

En viktig del av personalförsörjningen är värnplikten. Men värnplikten är viktig inte bara för att försörja Försvarsmakten med personal, utan också för att stärka den folkliga förankringen av Försvarsmakten och ytterst som ett sätt att stärka demokratin. Vänsterpartiet instämmer i ambitionen om en utökad värnplikt som ska byggas ut successivt för att 2030 uppgå till 10 000 värnpliktiga årligen och 12 000 värnpliktiga senast 2032.

Plikttjänstgöring är en speciell typ av tjänstgöring. Det faktum att människor kan tvingas in i verksamheten kräver ett särskilt ansvar för att skapa goda förhållanden för demokratiskt inflytande. En folklig förankring kräver möjlighet till reellt inflytande över den situation man befinner sig i. Det handlar ytterst om legitimiteten i ett system byggt på plikt. Att Pliktrådet har goda förutsättningar och tillräckliga resurser för sin verksamhet är därför centralt. Att värnplikten nu successivt utökas innebär en högre arbetsbelastning för rådets medlemmar. Till detta kommer den nu aktiverade civilplikten, som kommer att leda till nya uppgifter för de förtroendevalda. I förordningen (2017:1249) om medinflytande för totalförsvarspliktiga slås det fast att Pliktrådet som högst får bestå av fem personer. Vänsterpartiet menar att antalet ledamöter bör utökas till sju.

Vidare bör de ekonomiska förutsättningarna för värnpliktiga bli bättre. Idag är dagersättningen alltför låg, och genom att den inte indexregleras urholkas värnpliktigas köpkraft. För att säkra att dagersättningen ska följa med samhällets kostnadsutveckling menar Vänsterpartiet att dagersättningen bör indexregleras. Läs mer i vår motion *Personalfrågor i Försvarsmakten* (mot. 2025/26:199).

Nooshi Dadgostar (V)

Andrea Andersson Tay (V) *Nadja Awad (V)*

Samuel Gonzalez Westling (V) *Agnes Hultén (V)*

David Höglund Velasquez (V) *Tobias Smedberg (V)*

Hanna Gunnarsson (V)